

บทที่ 2

การบริหารงานทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคล
ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตามที่ได้ศึกษามาแล้วในบทที่ 1 จะเห็นได้ว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ได้วิวัฒนาการขึ้นมาเป็นลำดับจากโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนข้าราชการพลเรือนของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และได้สถาปนาเป็นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในที่สุด สำหรับในบทนี้ผู้เขียนจะได้ศึกษาถึงการบริหารงานทั่วไป ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการช่วยให้การศึกษาในบทต่อ ๆ ไป เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลโดยตรงได้เข้าใจง่าบขึ้น

2.1. การบริหารงานทั่วไป

อธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบสูงสุดของมหาวิทยาลัย โดยมีรองอธิการบดีทำหน้าที่รับผิดชอบและควบคุมเหลืออธิการบดีในกิจการต่าง ๆ ที่อธิการบดีมอบหมาย และเลขาธิการ เป็นผู้ประสานงานและความคุมตรวจราชการต่าง ๆ สำหรับในคณะต่าง ๆ คณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาและมอบหมายให้หัวหน้าแผนกวิชารับผิดชอบลงลั่นไปตามลำดับ

อธิการบดี เป็นผู้ที่ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ แต่งตั้งขึ้นโดยคำแนะนำของสภามหาวิทยาลัยดำรงตำแหน่งคราวละ 2 ปีมีอำนาจหน้าที่เทียบเท่าอธิบดีตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายอื่น ๆ ¹ ซึ่งต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ ²

¹ กฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2507) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 81 ตอนที่ 28 (24 มีนาคม 2507) ข้อ 27.

² พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4), ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 71 ตอนที่ 16 (9 มีนาคม 2497), มาตรา 8 แก้ไข พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2486) มาตรา 16.

1. ใ้รับปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยนี้ หรือเทียบเท่ากันในวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัยนี้

2. ใ้ปริญญาชั้นใดชั้นหนึ่งของมหาวิทยาลัยนี้หรือเทียบเท่ากันในวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัยนี้ และใ้ทำการสอนวิชาในมหาวิทยาลัยมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปีหรือเคยดำรงตำแหน่งกรรมการสภามหาวิทยาลัยมาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 4 ปี หรือเคยดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์ของมหาวิทยาลัยนี้

และมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ดังนี้³

1. ควบคุมดูแลการศึกษาในมหาวิทยาลัยใ้เป็นไปตามพระราชบัญญัติและข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

2. รับผิดชอบและใ้ความเห็นแก่คณะใ้

3. ควบคุมการเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของมหาวิทยาลัย

4. รักษาวิสัยของมหาวิทยาลัย

5. เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยในกิจการทั่วไป

6. หน้าที่อื่นตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยหรือตามที่สภามหาวิทยาลัยมอบหมาย

รองอธิการบดี อธิการบดีอาจมีรองอธิการบดีใ้ช่วยเหลือในกิจการซึ่งจะใ้มอบหมายใ้รับผิดชอบทั้งโดยสภามหาวิทยาลัยตามคำแนะนำของอธิการบดี และดำรงตำแหน่งชั่วคราวเวลาใ้อธิการบดีนั้นดำรงตำแหน่งอยู่ ในปัจจุบันนี้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีตำแหน่งรองอธิการบดี 3 ฝ่ายคือ รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ และรองอธิการบดีฝ่ายปกครอง รองอธิการบดีแต่งตั้งโดยสภามหาวิทยาลัยตามคำแนะนำของอธิการบดีมีฐานะเทียบเท่ากับอธิการบดีใ้ดำรงตำแหน่ง⁴ มีอำนาจหน้าที่ตามที่อธิการบดีมอบหมายดังต่อไปนี้

³ เรื่องเดียวกัน มาตรา 9.

⁴ เรื่องเดียวกัน มาตรา 10.

1. รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับการเงิน การพัสดุ สถานที่ ผลประโยชน์ และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย งานส่งเสริมสวัสดิการของข้าราชการ งานสารบรรณ งานสถิติและชีวประวัติ งานเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ซึ่งมีคณะกรรมการและหน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบของรองอธิการบดีฝ่ายปกครองดังต่อไปนี้⁵

(1) คณะกรรมการต่าง ๆ 3 คณะกรรมการด้วยกันคือ

ก. คณะกรรมการวางแผนภูมิภาพ มีหน้าที่พิจารณาวางแผนผังสถานที่และบริเวณมหาวิทยาลัยเพื่อความสวยงามและเป็นระเบียบ

ข. คณะกรรมการก่อสร้าง มีหน้าที่พิจารณาแผนผังก่อสร้างอาคารต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย

ค. คณะกรรมการเผยแพร่ มีหน้าที่พิจารณาให้มีการเผยแพร่กิจการของมหาวิทยาลัยและการประชาสัมพันธ์

(2) ฝ่ายผลประโยชน์ เป็นหน่วยธุรการมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับผลประโยชน์จากที่ดินและการลงทุนของมหาวิทยาลัย

(3) ฝ่ายธุรการ ซึ่งดำเนินงานภายใต้การควบคุมดูแลของ เลขานุการบริหารอีกชั้นหนึ่งแบ่งออกเป็น 6 แผนกคือ

ก. แผนกสารบรรณ มีหน้าที่รับส่งโต้ตอบ การประชุมต่าง ๆ หมายเหตุ (วิจัยเรื่องราว) เก็บเอกสารต่าง ๆ

ข. แผนกสถิติและชีวประวัติ มีหน้าที่ประมวลสถิติและชีวประวัติของข้าราชการและนิสิต

ค. แผนกอาคารสถานที่ มีหน้าที่ดูแลอาคารรวมทั้งบริเวณสถานที่ของมหาวิทยาลัย

⁵ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พระนคร : โรงพิมพ์สมาคมสังคมนักศึกษาแห่งประเทศไทย, 2510) หน้า 488 - 489.

- ง. แผนกพิศุ มีหน้าที่จัดซื้อและเก็บรักษาของมหาวิทยาลัย
- จ. แผนกคลัง มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน และการบัญชีของมหาวิทยาลัย
- ฉ. แผนกเผยแพร่ และประชาสัมพันธ์ มีหน้าที่ดำเนินงานเผยแพร่กิจการของมหาวิทยาลัยและงานด้านประชาสัมพันธ์

2. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาและการวิจัยในมหาวิทยาลัย การจัดสอบคัดเลือกนิสิตใหม่ งานห้องสมุด งานบริการการสอน และงานจัดพิมพ์หนังสือตำรา ให้คำปรึกษาหารือในเรื่องการดำเนินงานและนโยบายแก่บรรณารักษ์หอสมุดกลาง และหัวหน้าหน่วยโลหิตทันศึกษา มีคณะกรรมการและหน่วยงานขึ้นตรงต่อรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการดังต่อไปนี้⁶

คณะกรรมการต่าง ๆ ได้แก่

- ก. คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ มีหน้าที่พิจารณาเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการศึกษา และวิจัยในมหาวิทยาลัย การจัดสอบคัดเลือกนิสิตใหม่
 - ข. คณะกรรมการวิจัย เรื่องของมหาวิทยาลัย มีหน้าที่วิจัยปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการพัฒนากิจการของมหาวิทยาลัยทุกด้าน
 - ค. คณะกรรมการห้องสมุด มีหน้าที่พิจารณาปรับปรุงการดำเนินงานของห้องสมุดต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
 - ง. คณะกรรมการจัดทำแผนผังต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
- ฝ่ายธุรการ ซึ่งดำเนินงานภายใต้ความควบคุมดูแลของ เลขาธิการวิชาการอีกชั้นหนึ่ง มีอยู่ 3 แผนก ดังนี้
- ก. แผนกห้องสมุด ดำเนินงานทางคานหอสมุดกลาง
 - ข. แผนกคำสอน ดำเนินงานเกี่ยวกับการจัดพิมพ์ หนังสือ ตำรา

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 489 - 490.

ค. แผนกบริการการสอบ ค่าเงินงานทางค่านหน่วยโสตทัศนศึกษา เกี่ยวกับบริการอุปกรณ์การสอบแก่คณะต่าง ๆ โดยการร่วมมือของคณะครุศาสตร์

3. รองอธิการบดีฝ่ายปกครอง มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องของนิติกรรมทั้งสนธิสัญญาและหอพักนิสิต ให้คำปรึกษาหารือเกี่ยวกับการดำเนินงานและนโยบายแก่บรรบวงษ์กส์โมสรนิสิต อนุสาสน์หอพักนิสิตหญิง และอนุสาสน์หอพักนิสิตชาย รับผิดชอบเรื่องราวเกี่ยวกับสมาคมนิสิตเก่า มีคณะกรรมการและหน่วยงานขึ้นตรงต่อรองอธิการบดีฝ่ายปกครองดังต่อไปนี้ ⁷

(1) คณะกรรมการต่าง ๆ ได้แก่

ก. คณะกรรมการฝ่ายปกครองของมหาวิทยาลัยมีหน้าที่พิจารณาจัดวางระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการปกครอง พิจารณาโดยผู้ประพฤติกติระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย นโยบายเกี่ยวกับสวัสดิการนิสิต เช่น การให้คำปรึกษาปัญหาทั่วไป การให้คำปรึกษาปัญหาทางการศึกษา การพิจารณาให้ทุนอุดหนุนการศึกษา การจัดหางานให้นิสิตทำกิจกรรมนอกหลักสูตร หอพักนิสิต สโมสรนิสิต การปฐมนิเทศนิสิตใหม่ และการอนามัยนิสิต เป็นต้น

ข. คณะกรรมการกีฬาของมหาวิทยาลัย เนื่องจากภารกิจเป็นส่วนประกอบสำคัญของบางหนึ่งของการศึกษาจึงสมควรจะได้รับการพิจารณาให้นิสิตส่วนมากได้มีส่วนร่วมด้วย และขณะเดียวกันภารกิจที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ก็อาจจะได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น จึงได้มอบให้คณะกรรมการกีฬาของมหาวิทยาลัยดำเนินการค่านนี้

(2) ฝ่ายธุรการ

ซึ่งค่านเงินงานภายใต้ความควบคุมดูแลของเลขาธิการปกครองอีกชั้นหนึ่ง ปัจจุบันฝ่ายปกครองมีฝ่ายธุรการแผนกเดียว คือแผนกสวัสดิการ แผนกนี้ตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือให้คำแนะนำและปรึกษาปัญหานิสิตกำลังประสบอยู่ไม่ว่าจะเป็นค่านการศึกษาปัญหาทั่วไป สุขภาพและอนามัย การเงิน การหางานทำระหว่างปิดภาคเรียน ฯลฯ แผนกนี้แบ่งออกเป็นหน่วย

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 490.

ทาง ๆ ดังนี้ 8

(1) หน่วยปรึกษาปัญหานิสิต มีหน้าที่ให้คำปรึกษาทั่วไป แนะนำช่วยเหลือเมื่อนิสิตประสบปัญหาทาง ๆ ส่งเสริมกิจกรรมนอกหลักสูตรของนิสิตรวมทั้งในการปฐมนิเทศนิสิตในมหาวิทยาลัย

(2) หน่วยอุดหนุนทุนการศึกษา นิสิต มีหน้าที่ประกาศพิจารณารับใบคำร้องขอทุนอุดหนุนการศึกษา เงินยืมของนิสิต รวบรวมรายชื่อ นิสิตที่ได้รับทุนต่าง ๆ ตลอดจนติดตามนิสิตที่จะต้องส่งเงินยืมคืนในมหาวิทยาลัยเมื่อครบกำหนด

(3) หน่วยหางานนิสิต มีหน้าที่ ช่วยเหลือจัดหางานพิเศษ และงานประจำให้แก่ นิสิตที่มีความจำเป็นต้องหารายได้พิเศษมาช่วยการศึกษาและต้องการหาความชำนาญ ความรู้พิเศษในการทำงาน โดยให้นิสิตมาขอแบบฟอร์มใบสมัครหางานไปกรอกข้อความแล้วนำไปยื่นไว้ และเมื่อได้งานแล้วก็จะแจ้งให้นิสิตทราบและทางหน่วยนี้จะติดตามผลการหางานของนิสิตกับผู้จ้างด้วย

(4) หน่วยอนามัย มีหน้าที่ตรวจสอบสุขภาพทั่วไปของนิสิต และในการปัจจุบันพบาบาล เมื่อนิสิตเจ็บป่วย รวบรวมทะเบียนประวัติเกี่ยวกับสุขภาพของนิสิต

ทั้งนี้กล่าวมาแล้วว่าการบริหารงานของมหาวิทยาลัยได้แบ่งการบริหารออกเป็น 3 ฝ่าย มีรองอธิการบดีแต่ละฝ่ายเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน นับตั้งแต่ พ.ศ. 2505 เป็นต้นมา ครั้นถึง พ.ศ. 2512 รัฐบาลมีนโยบายแยกการศึกษาออกจากการเมือง ดังนั้นอธิการบดีของมหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองอยู่จึงจำต้องลาออกจากตำแหน่งไป รวมทั้งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วย สภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงได้ประชุมเลือกอธิการบดีและมีมติให้รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการขณะนั้น ขึ้นดำรงตำแหน่งอธิการบดีสืบแทนต่อไป

เมื่อรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ ขึ้นดำรงตำแหน่งอธิการบดีแล้ว ได้แต่งตั้งรองอธิการบดี 2 ฝ่าย คือฝ่ายบริหารและฝ่ายปกครอง ส่วนรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมิได้แต่งตั้งผู้ใดดำรงตำแหน่ง ดังนั้นในปัจจุบันรองอธิการบดีของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงมีเหลืออยู่เพียง 2 ฝ่าย ดังกล่าว ส่วนรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมิได้แต่งตั้งผู้ใดอาจเป็นเพราะอธิการบดีทำหน้าที่นี้ในทางปฏิบัติอยู่แล้ว

เลขาธิการ ตามมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2486 กำหนดไว้ว่า...ให้เลขาธิการสภามหาวิทยาลัยเป็นเลขาธิการมหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง มีหน้าที่ดังนี้

1. ควบคุมการทะเบียนและสถิติ
2. ควบคุมการบัญชี
3. ตรวจสอบการดูแลการเงิน พัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของมหาวิทยาลัย
4. เป็นผู้ช่วยอธิการบดีในกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย

ดังนั้นเลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงเป็นโดยตำแหน่ง มิได้เป็นโดยการแต่งตั้งตัวบุคคล

นอกจากนี้ มาตรา 11 แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2497 โดยยกเลิกความในมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2486 ได้กำหนดให้ เลขาธิการสภามหาวิทยาลัยต้องมีวิทยฐานะไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่ากันในวิชาที่มีการสอนในมหาวิทยาลัยนี้ (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย) และได้กำหนดคุณสมบัติไว้ว่า¹⁰

1. ได้ทำการสอนวิชาในมหาวิทยาลัยนี้มาแล้วรวมเป็นเวลาไม่น้อยกว่าห้าปี หรือ

2. ได้รับราชการมาแล้วไม่น้อยกว่าสิบห้าปี

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ผู้ที่จะเป็นเลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ก็จะต้องมีคุณสมบัติและคุณวุฒิเช่นเดียวกับเลขาธิการสภามหาวิทยาลัย กล่าวคือบุคคลคนเดียวกัน หน่วยงานสองตำแหน่ง คือเป็นทั้งเลขาธิการสภามหาวิทยาลัยและเลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยควบ

⁹ พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2486, ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 60 ตอนที่ 7 (วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2486) มาตรา 20.

¹⁰ ดูพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4), มาตรา 11

คณบดี สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบรรดาหัวหน้าแผนกวิชาในขณะนั้น ดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่จะเลือกตั้งใหม่อยู่ในตำแหน่งอีกคราวละ 4 ปี ก็ได้¹¹ และกำหนดให้มีหน้าที่ดังต่อไปนี้¹²

1. ปังคัมบัญชากิจการทั้งหลายของคณะ
2. ปฏิบัติการตามข้อตกลงของคณะกรรมการประจำคณะและข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อให้การสอนและหลักสูตรของการสอนดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย

3. รักษาวินัยภายในคณะ

4. เป็นผู้แทนของคณะ

หัวหน้าแผนกอิสระ สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบรรดา ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรืออาจารย์ในแผนกอิสระนั้น

หัวหน้าแผนกวิชา สภามหาวิทยาลัยแต่งตั้งจากบรรดา ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรืออาจารย์ในแผนกวิชานั้น¹³ มีหน้าที่เช่นเดียวกับคณบดี

การบริหารงานทั่วไปของมหาวิทยาลัย เป็นไปตามสวามิภักดิ์บัญชาซึ่งมีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด ดังได้กล่าวมาแล้ว แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการบริหารงานและสวามิภักดิ์บัญชาที่อยู่ในความรับผิดชอบตามอำนาจหน้าที่แต่ละตำแหน่งของผู้บังคับบัญชา ส่วนการบริหารงานในคณะต่าง ๆ ประกอบด้วยคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดภายในคณะของตน ประกอบด้วย หัวหน้าแผนกวิชาต่าง ๆ ที่เปิดทำการสอนในระดับปริญญาตรี สำหรับการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีทุกสาขานั้น มีบัณฑิตวิทยาลัยเป็นผู้จักดำเนินการให้เป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งบัณฑิตวิทยาลัย พ.ศ. 2505

11 พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2486) มาตรา 25.

12 พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4) มาตรา 15.

13 เรื่องเดียวกัน, มาตรา 15.

2.2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย

เนื่องจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นมหาวิทยาลัยของรัฐ มีฐานะเป็นกรม ๑ หนึ่งในสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ดังนั้นการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยจึงต้องไปเกี่ยวข้องกับหน่วยงานกลางๆ ตามที่มีบทบัญญัติไว้ในกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การกำหนดนโยบาย การสรรหาบุคคลเข้ารับราชการ การเลื่อนขั้น เลื่อนอันดับ เลื่อนขั้นเงินเดือน การโอน การออกจากราชการ การรับบำเหน็จบำนาญ ตลอดจนการจัดสวัสดิการของมหาวิทยาลัย ต้องอาศัยอ้างอิงระเบียบปฏิบัติของทางราชการ โดยมีหน่วยงานของรัฐ เป็นผู้คอยควบคุมดูแลให้เป็นไปตามเจตจำนงแห่งระเบียบข้อบังคับและกฎหมายนั้น ๆ หน่วยงานที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนี้ ผู้เขียนขอแบ่งกล่าวเป็นสองตอนคือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายในและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกมหาวิทยาลัย

2.2.1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน

หน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย ได้แก่

ก. ที่ประชุมคณบดี

ที่ประชุมคณบดีประกอบด้วย อธิการบดีเป็นประธานที่ประชุม มีรองอธิการบดีคณบดีคณะต่าง ๆ และหัวหน้าแผนกอิสระเป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการทำหน้าที่เป็นกรรมการและเลขานุการที่ประชุม

ที่ประชุมคณบดีเป็นแหล่งกำหนดนโยบายและการควบคุมการบริหารงานชั้นสูงสุดภายในมหาวิทยาลัย พระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัยไม่มีบทบัญญัติไว้ แต่ที่ประชุมคณบดีกำเนิดขึ้นโดยความจำเป็น เพราะมหาวิทยาลัยมีการบริหารงานแยกเป็นคณะต่าง ๆ มีการดำเนินงานค่อนข้างจะเป็นอิสระของตนเองทั้งทางคณาวิชาการและค้ำการบริหารงาน เพราะฉะนั้นจึงจำเป็นต้องมีคณะกรรมการคณะหนึ่งที่มีผู้แทนจากคณะต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นกรรมการประสานงาน เพื่อให้การบริหารงานของคณะต่าง ๆ ดำเนินไปในระดับเดียวกัน มาตรฐานเดียวกัน

สอดคล้องกัน และเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ที่กระหว่างฝ่ายบริหารของมหาวิทยาลัย และคณะต่าง ๆ¹⁴

โดยเหตุที่ไม่มียุทธศาสตร์กำหนดอำนาจหน้าที่ของมีประชุมคณะดีไว้ อำนาจหน้าที่ของที่ประชุมนี้จึงกว้างขวาง รวมทั้งการดำเนินงานนโยบายของมหาวิทยาลัย การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของมหาวิทยาลัยและเป็นที่ที่คณะก็สามารถจะเสนอความคิดเห็นได้ เพราะข้อเสนองานและปัญหาของคณะและมหาวิทยาลัยจะถูกนำมาเสนอในที่ประชุมนี้ รวมทั้งเรื่องที่จะเสนอไปยังสภามหาวิทยาลัย สภาการศึกษาแห่งชาติย่อมจะต้องนำมาพิจารณาในที่ประชุมนี้ก่อน และโดยเหตุที่ที่ประชุมนี้มีการประชุมสัปดาห์ละหนึ่งครั้งจึงมีเวลาพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ไต่ถาม อยากรู้ก็ถาม ถ้าจะให้ที่ประชุมนี้เป็นที่ประชุมสำคัญตามสมควรแล้ว ความรู้สึกเกี่ยวกับคณะที่กรรมการแต่ละคนเป็นผู้แทนจะต้องมีน้อยกว่าความรู้สึกที่เป็นมหาวิทยาลัยส่วนรวม เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว กรรมการแต่ละคนจะให้ความสนใจและความสำคัญแก่เรื่องที่ไม่เกี่ยวกับคณะโดยตรง แลกระทบกระเทือนหรือมีผลต่อมหาวิทยาลัยเป็นส่วนรวมยิ่งขึ้น

ข. อ.ภ.ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากที่ประชุมคณะดี ซึ่งมีหน้าที่ในการกำหนดและดำเนินนโยบายของมหาวิทยาลัยแล้ว กฎกระทรวง พ.ศ. 2507 ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 ยังกำหนดให้มี อ.ภ.ม. ประจำมหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย อธิการบดีเป็นประธาน รองอธิการบดีเป็นรองประธาน คณะบดีและเลขาธิการเป็นอนุกรรมการ โดยมีเลขาธิการมหาวิทยาลัยเป็นเลขานุการ อ.ภ.ม.¹⁵

¹⁴ เกษม สุวรรณกุล, "วิธีการกำหนดนโยบายดำเนินงานมหาวิทยาลัย", รายงานสัมมนาเรื่อง ปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย, (พระนคร : โรงพิมพ์ทางหุ่นส่วนจำกัดตีพิมพ์ 2507), หน้า 154.

¹⁵ "กฎกระทรวง พ.ศ. 2507 ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507", ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 81 ตอนที่ 28 (24 มีนาคม 2507) ข้อ 5.

อำนาจหน้าที่ของ อ.ก.ม. ประจำมหาวิทยาลัย มีดังต่อไปนี้

1. จัดการสอบแข่งขันบุคคลที่จะเข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญชั้นจัตวา อับคัมหนึ่งและชั้นตรีอับคัมหนึ่งในมหาวิทยาลัยตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎ-
กระทรวง ¹⁶
2. อนุมัติให้อธิการบดีคัดเลือกหรือสอบคัดเลือกเพื่อนรจบุญ์ได้รับปริญญา
อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรวิชาชีพ เข้าเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญของมหาวิทยาลัย
ที่ใช้วิชานั้น ๆ ในชั้นที่ไม่สูงกว่าชั้นโท ¹⁷
3. อนุมัติให้ส่วนราชการต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการที่ใช้
บรรจบุญ์มีวุฒิปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพใด ๆ เข้ารับราชการในจุฬาลงกรณ์มหาวิท-
าลัย
4. กำหนดหลักสฎุกรการสอบคัดเลือก การสอบแข่งขันเพื่อบรรจบุญ์บุคคลเข้า
รับราชการในชั้นใด ๆ ที่ไม่สูงกว่าชั้นโทในมหาวิทยาลัย
5. พิจารณาทัณฑ์ทางวินัยไค่เท่ากับ อ.ก.พ.กระทรวง ตาม พ.ร.บ.
ระเบียบข้าราชการพลเรือน
6. พิจารณาเลื่อนชั้นข้าราชการในมหาวิทยาลัยไค่เท่ากับ อ.ก.พ.กระทรวง
ตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการพลเรือน

¹⁶ เรื่องเดียวกัน ข้อ ๑.

¹⁷ กฎกระทรวง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2509 ออกตามความในพระราชบัญญัติ
ข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ ๑3 ตอนที่
38 (26 มีนาคม 2509), ข้อ 1 9(1), (2), (3), (4).

ค. สภามหาวิทยาลัย

ความพระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4) ได้กำหนดให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในความควบคุมของสภามหาวิทยาลัย ซึ่งประกอบด้วย¹⁸

(1) กรรมการโดยตำแหน่ง คือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี และหัวหน้าแผนกอิสระ

(2) กรรมการที่เลือกตั้งขึ้นจากบรรดาศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ หรืออาจารย์ซึ่งเป็นหัวหน้าแผนกวิชาของคณะต่าง ๆ คณะละหนึ่งหรือสองคนแล้วแต่นายกสภามหาวิทยาลัยจะวินิจฉัย และอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

(3) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งจะได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งขึ้นเป็นจำนวนไม่เกินสองในสามของจำนวนกรรมการใน (1) และกรรมการใน (2) รวมกัน และอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี

ในปี พ.ศ. 2502 ใ้มีพระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากรไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี และได้กำหนดให้โอนอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดวิทยาลัยต่าง ๆ สังกัดอยู่มาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี¹⁹ ทั้งนี้ นายกรัฐมนตรีจึงเป็นนายกสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง อธิการบดีเป็นอุปนายกโดยตำแหน่งและสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้เลือกบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งเลขาธิการสภามหาวิทยาลัย

¹⁸ "พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2497" ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 71 ตอนที่ 16 (9 มีนาคม 2497) มาตรา 6.

¹⁹ "พระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502" ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 76 ตอนที่ 85 (2 กันยายน 2502) มาตรา 7.

สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ 20

- (1) จัดวางระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย
- (2) อนุมัติหลักสูตรวิชาต่าง ๆ
- (3) จัดหาวิธีการอันจะยังการศึกษาของมหาวิทยาลัยให้เจริญยิ่งขึ้น
- (4) เลือกตั้งหรือถอดถอนคณะที่ หัวหน้าแผนกอิสระ และหัวหน้าแผนกวิชา
- (5) เสนอการแต่งตั้ง เลื่อนชั้น ถอดถอน ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์
ของมหาวิทยาลัย
- (6) แต่งตั้ง เลื่อนชั้น ถอดถอน และความคุ้มครองช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์
และเจ้าหน้าที่อื่นของมหาวิทยาลัย
- (7) อนุมัติให้ปริญญา อนุปริญญา
- (8) จัดตั้งงบประมาณของมหาวิทยาลัย
- (9) จัดวางระเบียบเกี่ยวกับการเงินและทรัพย์สินอย่างอื่นของมหาวิทยาลัย
- (10) หน้าที่อื่นเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยนี้ ซึ่งมีใ้ระบุให้เป็นหน้าที่ของผู้ใดโดย

เฉพาะ

ง. สำนักงานอธิการบดี

สำนักงานอธิการบดี มีหน้าที่ช่วยเหลืออธิการบดีและรองอธิการบดีในการควบคุมและบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้อบังคับ และระเบียบของมหาวิทยาลัย ประสานกิจการฝ่ายวิชาการและธุรการติดต่อกับหน่วยงานกับหน่วยราชการภายนอกและต่างประเทศ และการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ ทำหน้าที่ในการจัดดำเนินการประชุมสภามหาวิทยาลัย การประชุมคณะที่และการประชุม อ.ก.ม.จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควบคุมการจัดทำทะเบียนและสถิติ การงบประมาณ การเงินและการบัญชี ผลประโยชน์

20 พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย () บัญชี 4) พ.ศ. 2497 มาตรา 7.

ทรัพย์สิน ควบคุมดูแลสถานที่และการก่อสร้าง ปัจจุบันสำนักงานอธิการบดีแบ่งส่วนราชการ ออกเป็น 3 ฝ่าย คือ²¹ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปกครอง ซึ่งมีรองอธิการบดี เป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบงานของแต่ละฝ่ายโดยมีเลขาธิการ เป็นผู้ประสานงานของ ทั้ง 3 ฝ่าย มีอำนาจหน้าที่ตั้งใ้ไกล่เกลี่ยแล้วตั้งแกต้ัน ซึ่งนับว่าสำนักงานอธิการบดีมีบทบาท ต่อการบริหารงานบุคคลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยตรง

จ. สำนักคณบดี

ตั้งใ้ไกล่เกลี่ยมาแล้วว่าในคณะต่าง ๆ มีคณบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด คณบดี มีหน้าที่รับผิดชอบในด้านบริหาร วิชาการ และการปกครองนิสิต ทุสอจจนอาจารย์ ชำรราชการในคณะ โดยคัวเป็นกาารใ้งานทุกค้ำนประสานกันไปกั้บงานของมหาวิทยาลัย ทั่วไ้ไปเป็นส่วนรวม คณบดีนั้นสภามหาวิทยาลัยเป็นผู้เลือกตั้งขึ้นจากบรรดาหัวหน้าแผนกวิชา ในคณะ ค้ำรงอยู่ในตำแหน่ง 4 ปี และจะเลือกตั้งใ้ให้อยู่ในตำแหน่งอีกคราวละ 4 ปี ก็ใ้ คณบดีมีหน้าที่ตั้งคองไปนี้²²

- (1) บังคับบัญชากิจการทั้งหลายของคณะ
- (2) ปฏิบัติการตามข้อคกกลงของคณะกรรมการประจำคณะและข้อบังคับต่าง ๆ เพื่อใ้กาารสอนและหลักสูตรกาารสอนกาารเป็นไปโดยเรียบร้อย
- (3) รักษาวินัยภายในคณะ
- (4) เป็นผู้แทนคณะ

ฉ. คณะกรรมการประจำคณะ

ในคณะหนึ่ง ๆ มีคณะกรรมการประจำคณะซึ่งประกอบด้วยคณบดีเป็นประธาน และผู้แทนแผนกวิชาต่าง ๆ ในคณะนั้น เท้าที่คณบดีจะใ้เสนอขออนุมัติจากสภามหาวิทยาลัย แก่ตั้งจากบรรดาหัวหน้าแผนกวิชา ศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

²¹ ประวัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หน้า 488.

²² "พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พุทธศักราช 2486 "

หรืออาจารย์ในแผนกวิชานั้น แต่ต้องไม่เกินสองคนต่อหนึ่งแผนกวิชา เป็นกรรมการ สำหรับ
ในแผนกอิสระมีคณะกรรมการประจำแผนกประกอบด้วยหัวหน้าแผนกอิสระเป็นประธาน และ
กรรมการอื่นอีกไม่เกินสี่คน และให้คณะกรรมการประจำคณะหรือคณะกรรมการประจำแผนก
อิสระแต่งตั้งผู้ใดคนหนึ่งเป็นเลขานุการ²³ คณะกรรมการประจำคณะหรือแผนกอิสระมีหน้าที่
ให้คำปรึกษาหารือในเรื่องการดำเนินงานกิจการต่าง ๆ ภายในคณะนั้น ๆ

คณะกรรมการประจำคณะหรือคณะกรรมการประจำแผนกอิสระมีอำนาจหน้าที่
ดังนี้²⁴

- (1) วางระเบียบการภายในคณะหรือแผนก เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย
- (2) วางหลักสูตรรายละเอียดสำหรับคณะหรือแผนก เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย
- (3) วางระเบียบการสอบไล่เพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยและจัดการสอบไล่สำหรับคณะหรือแผนก
- (4) รับผิดชอบและให้ความเห็นแก่คณบดี หรือหัวหน้าแผนกวิชาในกิจการของคณะหรือแผนก
- (5) เสนอแต่งตั้ง เลื่อนชั้น หรือถอดถอนผู้ช่วยศาสตราจารย์ อาจารย์ และเจ้าหน้าที่อื่นในคณะหรือแผนกของสภามหาวิทยาลัย
- (6) จัดตั้งงบประมาณของคณะหรือแผนกเพื่อเสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

²³ " พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2497 " มาตรา 13.

²⁴ " พระราชบัญญัติจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2497 แก้ไขมาตรา 22 แห่ง พ.ร.บ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2486 "

2.2.2. หน่วยงานภายนอกมหาวิทยาลัย

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัยนั้นมีความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลอย่างมากในการที่จะเสริมสร้างหรือเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานมหาวิทยาลัย อันมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ สำนักนายกรัฐมนตรีสํานักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัย (ก.ม.) คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สํานักงบประมาณ กระทรวงการคลัง กรมวิเทศสหการและสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ ซึ่งจะได้กล่าวต่อไป

ก. สำนักนายกรัฐมนตรี

ตามพระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502 กำหนดให้โอนมหาวิทยาลัยทุกแห่งไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี ให้โอนเงินงบประมาณ บรรดาข้าราชการและลูกจ้าง ซึ่งได้รับเงินเดือนหรือเงินค่าจ้างจากเงินงบประมาณ ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี บรรดาอำนาจหน้าที่ของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงที่บังคับบัญชามหาวิทยาลัยต่าง ๆ ให้โอนมาเป็นอำนาจหน้าที่ของนายกรัฐมนตรี ให้นายกรัฐมนตรีเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติและให้มีอำนาจเกี่ยวกับการออกกฎกระทรวงเกี่ยวกับการกำหนดอัตราเงินเดือน การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนชั้น การเลื่อนอันดับ การโอน การสอบสวน การรักษาวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการและลูกจ้างในมหาวิทยาลัย²⁵ ตลอดจนมหาวิทยาลัยที่ตั้งขึ้นใหม่ก็ให้สังกัดอยู่ในสำนักนายกรัฐมนตรีด้วย

²⁵ " พระราชบัญญัติโอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ และมหาวิทยาลัยศิลปากร ไปสังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2502, ราชกิจจานุเบกษา, เล่มที่ 76 ตอนที่ 85 (2 กันยายน 2502) มาตรา 4, 5, 6, 7, 8 และ 9.

พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2502 กำหนดให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการหนึ่งของสำนักนายกรัฐมนตรี และให้เป็นทบวงการเมืองมีฐานะเทียบกรมตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดินและกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวงทบวงกรม²⁶

พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมซึ่งมีการปรับปรุง พ.ศ. 2502 กำหนดไว้ว่าบรรดาอำนาจหน้าที่ซึ่งเดิมตามกฎหมายให้กรมมหาวิทยาลัย กระทรวงศึกษาธิการ ผู้บังคับบัญชากรมมหาวิทยาลัย หรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นเจ้าหน้าที่อยู่นั้น ให้โอนไปเป็นอำนาจและหน้าที่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้บังคับบัญชาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหรือของนายกรัฐมนตรีกำกับ และให้อธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชามหาวิทยาลัย มีอำนาจหน้าที่เทียบเท่าอธิบดีตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎหมายอื่น ๆ ทั้งนี้ภายใต้บังคับกฎหมายว่าด้วยมหาวิทยาลัย²⁷

ข. สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีทำหน้าที่เป็นสำนักงานปลัดกระทรวงของสำนักนายกรัฐมนตรี ในการบริหารงานตามปกติ มหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้เพราะจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีฐานะเป็นกรม ๆ หนึ่ง หนังสือพิมพ์มหาวิทยาลัยติดต่อกับกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ จะต้องผ่านปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งมีอำนาจพิจารณาแก้ไขหรือยับยั้งได้ และยังมีหน้าที่ควบคุมการปฏิบัติงานทั่วไป

²⁶ " พระราชบัญญัติจัดระเบียบราชการสำนักนายกรัฐมนตรี (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2502 " ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 76 ตอนที่ 85 (2 กันยายน 2502) มาตรา 3.

²⁷ " พระราชบัญญัติโอนอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับราชการของกรมซึ่งมีการปรับปรุง พ.ศ. 2502 " ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 76 ตอนที่ 85 (2 กันยายน 2502) มาตรา 5, 7 และ 8.

ของมหาวิทยาลัยให้เข้าไปคาบกฎ ระเบียบ กฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีทุกประการ

ค. คณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัย

คณะกรรมการข้าราชการมหาวิทยาลัยเรียกโดยย่อว่า ก.ม. เป็นหน่วยงานบริหารงานบุคคลสูงสุดเช่นเดียวกับ ก.พ. ในกรณีข้าราชการพลเรือนทั่ว ๆ ไป ก.ม. ประกอบด้วยนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน รองนายกรัฐมนตรีเป็นรองประธาน ประธานคณะกรรมการบริหารสภาการศึกษาแห่งชาติ ปลัดบัญชาการสำนักนายกรัฐมนตรี ปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี อธิการบดีทุกมหาวิทยาลัย ผู้อำนวยการสำนักงานงบประมาณ อธิบดีกรมบัญชีกลาง เลขาธิการ คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นกรรมการ โดยมีเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งชาติเป็นกรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมหาวิทยาลัย มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ ²⁶

1. พิจารณากำหนดอัตราเงินเดือนข้าราชการมหาวิทยาลัย
2. พิจารณากำหนดอัตราเงินเดือนผู้ได้รับปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพในประเทศหลายอย่าง ปริญญาหรือประกาศนียบัตรวิชาชีพจากต่างประเทศรวมทั้งที่ได้จากในประเทศแต่ไม่เกินอัตราเงินเดือน ๆ ละ 2,500 บาท
3. พิจารณาสอบสวนการขออนุมัติบรรจุข้าราชการจากผู้ทรงคุณวุฒิให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ เป็นพิเศษ
4. พิจารณาอนุมัติการบรรจุข้าราชการที่กลับจากไปรับราชการทหารที่บรรจุให้ได้รับเงินเดือนในชั้นที่สูงกว่าชั้นเดิม
5. พิจารณาเทียบชั้น อับดับ และชั้นเงินเดือน ข้าราชการผ่านตุลาการ ทหารหรือข้าราชการพลเรือนสังกัดกระทรวงกลาโหมกับชั้น อับดับและชั้นเงินเดือนของข้าราชการมหาวิทยาลัยในกรณีที่จะโอนมาเป็นข้าราชการมหาวิทยาลัย

²⁶ * กฎกระทรวง (พ.ศ. 2507) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 " ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 81 ตอนที่ 28 (24 มีนาคม 2507) มาตรา 9, 26 และ 27.

6. พิจารณาเลื่อนชั้นข้าราชการมหาวิทยาลัยจากชั้นโทเป็นชั้นเอก
7. พิจารณาสอบสวนเพื่อเสนอแนะให้คณะรัฐมนตรีอนุมัติการเลื่อนชั้นข้าราชการมหาวิทยาลัยจากชั้นเอกเป็นชั้นพิเศษ
8. ในกรณีที่หน้ากฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน กฎ ก.พ. และระเบียบออกถามความในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนมาใช้บังคับแก่ข้าราชการมหาวิทยาลัย โดยอนุโลม บรรดาอำนาจหน้าที่ของ ก.พ. ตามกฎหมายหรือระเบียบนั้นเป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ม.

9. มีอำนาจตั้งอนุกรรมการวิสามัญเพื่อให้กระทำการใด ๆ ตามที่ ก.ม. มอบหมายให้

10. มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติตามความในกฎกระทรวง ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2507) กฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2509) และกฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2509) ออกถามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507

ง. คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยที่สำคัญอย่างหนึ่ง มีผลเนื่องมาจากกฎกระทรวงฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2507) ออกถามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า....

" การกำหนดอัตราเงินเดือน การบรรจุ การแต่งตั้ง การเลื่อนชั้น การเลื่อนอันดับ การเลื่อนชั้น การโอน การสอบสวน การรักษาวินัย และการออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีได้บัญญัติไว้ในกฎกระทรวงนี้ให้หน้ากฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนและกฎ ก.พ. และระเบียบออกถามความในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนสามัญมาใช้บังคับโดยอนุโลม " ²⁹ ดังนั้นเมื่อ ก.พ. ออกกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนทั่ว ๆ ไปมาใช้

²⁹ " กฎกระทรวง ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2507 ออกถามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการมหาวิทยาลัย พ.ศ. 2507 " ข้อ 26.

บังคับและกฎหมาย กฎ ระเบียบนั้นไม่ได้มีบัญญัติไว้ในกฎกระทรวง ๆ ที่ว่าด้วยการบริหารงานบุคคลของข้าราชการพลเรือนสามัญในมหาวิทยาลัยก็จะต้องนำมาใช้บังคับแก่ข้าราชการพลเรือนสามัญในมหาวิทยาลัยด้วยทุกกรณีไป³⁰ จึงนับว่า ก.พ. เป็นหน่วยงานทางอ้อมที่มหาวิทยาลัยต้องอยู่ในการควบคุม อันมีผลเนื่องมาจากกฎกระทรวงดังกล่าว

จ. สำนักงบประมาณ

สำนักงบประมาณมีหน้าที่พิจารณา เสนอนโยบายและแผนการคลัง จัดเตรียมงบประมาณและความคุ้มครองค่าเงินงานงบประมาณ ทำการค้นคว้าและวิจัยในวิธีปรับปรุงระเบียบงานและแนะนำส่วนราชการและองค์การของรัฐ เพื่อปรับปรุงระเบียบปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประหยัดรายจ่ายของแผ่นดิน พิจารณาและประสานขอเสนอของส่วนราชการและองค์การรัฐบาล แล้วให้คำแนะนำในอันที่จะเสนอร่างพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ออกประกาศคำสั่งหรือกฎข้อบังคับเกี่ยวกับงบประมาณ พิจารณาหาทางปรับปรุงและประมาณงานด้านสถิติเกี่ยวกับการคลัง³¹

สำนักงบประมาณ เป็นหน่วยงานที่สำคัญอย่างยิ่งหน่วยงานหนึ่งที่มีผลต่อการดำเนินงานมหาวิทยาลัย เพราะ เป็นหน่วยงานที่จัดสรรงบประมาณให้มหาวิทยาลัยมีอำนาจในการควบคุมการใช้จ่ายเงินของมหาวิทยาลัย นโยบายของมหาวิทยาลัยจะได้รับการสนับสนุนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับสำนักงบประมาณ แม้ว่าจะต้องผ่านการพิจารณาของสภาการศึกษาแห่งชาติแล้วก็ตาม แต่สภาการศึกษาแห่งชาติก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ในค่านนี้ได้อย่างแท้จริง³² นโยบายมหาวิทยาลัยจะดำเนินไปได้สำเร็จเพียงไร คุณภาพจะเป็นอย่างไรขึ้นอยู่กับจำนวนงบประมาณที่มหาวิทยาลัยจะได้รับ และที่ทำให้สำนักงบประมาณมีอำนาจมากขึ้นเพราะสำนักงบประมาณ เป็นผู้กำหนดอัตราค่าจ้างของมหาวิทยาลัย การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยจะดีเลว

³⁰ อูตกร ชื่นกลิ่นชูป, " บลเสียดีที่เกิดขึ้นเนื่องแต่การที่มหาวิทยาลัยมีผู้บังคับบัญชาหลายฝ่าย " รายงานสัมมนาเรื่อง ปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย (พระนคร : โรงพิมพ์ของสมาคมสังคมนักศึกษาแห่งประเทศไทย, 2507), หน้า 113.

³¹ " คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ " คู่มือการจัดองค์การของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2504, (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504) หน้า 75 - 76.

³² เกษม สุวรรณกุล, " วิธีการกำหนดนโยบายค่าเงินงานมหาวิทยาลัย " รายงานสัมมนา เรื่องปัญหาและบทบาทมหาวิทยาลัยในประเทศไทย, หน้า 155 - 157.

เพียงใจไม่ได้ขึ้นอยู่กับสิ่งปลูกสร้างและวัสดุอย่างเดียวยังขึ้นอยู่กับจำนวนและคุณภาพของบุคคลที่จะดำเนินงานด้วย

ฉ. กระทรวงการคลัง

กระทรวงการคลังทำหน้าที่เกี่ยวกับการออกกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเงิน ควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปตามงบประมาณให้ถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ พิจารณาแก้ไขปรับปรุงตัวบทกฎหมายระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการเงิน การคลัง และการบัญชี เพื่อให้มีมาตรฐานเดียวกัน กระทรวงการคลังออกกฎ ระเบียบต่าง ๆ มา มหาวิทยาลัยก็ต้องปฏิบัติตาม แต่ก็มีระเบียบบางอย่างก่อให้เกิดอุปสรรคในการดำเนินงาน 33 ในทางวิชาการ ของมหาวิทยาลัยอย่างมาก เช่น ระเบียบการจ่ายเงินค่าสอนพิเศษ 2506 ซึ่งก่อให้เกิดการขัดแย้งกันในทางปฏิบัติ กล่าวคือ การสอนพิเศษของอาจารย์ไม่ได้พิจารณาความรู้ ความสามารถของอาจารย์ ศาสตราจารย์ที่สำเร็จการศึกษาได้รับปริญญาตรี สามารถเบิกค่าสอนพิเศษ (ชั้นปริญญาโท) ได้ ในอัตราหน่วยชั่วโมงละ 100 บาท แต่อาจารย์ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกที่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งศาสตราจารย์เบิกค่าสอนได้ในอัตราหน่วยชั่วโมงละ 75 บาท เป็นค้ำ

ช. กรมวิเทศสหการ

กรมวิเทศสหการมีหน้าที่ศึกษาพิจารณาและติดต่อประสานงานเกี่ยวกับการขอรับความช่วยเหลือและความร่วมมือกับต่างประเทศในทาง เศรษฐกิจและวิชาการ ประสานงาน การขอและการรับความช่วยเหลือระหว่างหน่วยราชการและรัฐวิสาหกิจกับองค์การและ สถานทูตต่างประเทศ พิจารณาโครงการและจัดลำดับโครงการขอรับความช่วยเหลือจาก ต่างประเทศ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ดำเนินการและ พิจารณาจัดสรรทุนช่วยเหลือทางวิชาการของต่างประเทศให้แก่ข้าราชการและนักศึกษา 34

³³ กระทรวงการคลัง, ระเบียบการจ่ายเงินค่าสอนพิเศษ พ.ศ. 2506, (โรเนียว) ข้อ 5 หน้า 1.

³⁴ สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, การจัดส่วนราชการ 2512, (พระนคร : โรงพิมพ์สหกรณ์ขายส่งแห่งประเทศไทย จำกัดสินใจ, 2512) หน้า 617.

ดังนั้นการขอความช่วยเหลือทางด้านการเงินจากต่างประเทศ เช่น การขอทุนการศึกษา การส่งข้าราชการไปศึกษาหรือฝึกอบรม ณ ต่างประเทศ มหาวิทยาลัยจะต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของกรมวิเทศสหการ แม้กระทั่งการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เช่น ขอผู้เชี่ยวชาญ หรืออาสาสมัครต่างประเทศ ก็ต้องขออนุญาตกรมวิเทศสหการ เป็นผู้จัดสรรให้

ข. สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ

สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติ มีหน้าที่วางแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและกำหนดนโยบายที่จะนำไปสู่เสถียรภาพและการพัฒนา เศรษฐกิจแห่งชาติ ³⁵ ฉะนั้นทุกกระทรวง ทบวง กรม จึงต้องส่งแผนการหรือโครงการของตนไปให้สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติพิจารณา ก่อนว่าจะสอดคล้องกับนโยบายและแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจของชาติหรือไม่ ในการนี้ถ้ามหาวิทยาลัยจะจัดตั้งโครงการใหม่ ๆ ขึ้น จะต้องให้สภาพพัฒนาการ เศรษฐกิจแห่งชาติเห็นชอบก่อน จึงจะดำเนินการได้เช่นเดียวกับกระทรวง ทบวง กรม อื่น ๆ

สรุป

ความที่ได้ศึกษามาเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยนั้น จะเห็นได้ว่า ในด้านการบริหารงานทั่วไป มีอธิการบดีเป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุด และมีรองอธิการบดี 3 ฝ่าย มีหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่อธิการบดีมอบหมายได้แก่ฝ่ายบริหาร ซึ่งรองอธิการบดีฝ่ายบริหารมีหน้าที่และรับผิดชอบเกี่ยวกับการเงิน พัสดุ สถานที่ สารบรรณ จักรการมลประโยชน์และทรัพย์สินของมหาวิทยาลัย ตลอดจนการส่งเสริมสวัสดิการของอาจารย์และข้าราชการมหาวิทยาลัย ในการดำเนินงานฝ่ายวิชาการ มีรองอธิการบดีฝ่ายวิชาการมีหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการศึกษาและวิจัยในมหาวิทยาลัย จัดสอบคัดเลือกนิสิตใหม่ งานห้องสมุด งานบริการการสอบ และงานจัดพิมพ์ตำรา ฝ่ายปกครองมีรองอธิการบดีฝ่ายปกครองมีหน้าที่และความรับผิดชอบ

35 เรื่องเกี่ยวกับ หน้า 168.

ชอบเกี่ยวกับการปกครอง พิจารณาโทษผู้ประพฤติผิดระเบียบข้อบังคับของมหาวิทยาลัย และมีเลขาธิการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำหน้าที่การบริหารงานทั่วไป และเป็นผู้ประสานงานของการบริหารทั้งสามฝ่าย

ในค่านหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัย ใกล้เคียงกล่าวเป็น 2 ประการ คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายใน เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่การบริหารงานบุคคลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยตรง ได้แก่ที่ประชุมคณบดี อ.ก.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัย สำนักงานอธิการบดี สำนักคณบดี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย ซึ่งมหาวิทยาลัยต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ได้แก่ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนมหาวิทยาลัย (ก.ม.) คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง กรมวิเทศสหการ และสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ

จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของมหาวิทยาลัยอันมีผลทำให้มหาวิทยาลัยต้องไปผูกพันอยู่กับหน่วยงานดังกล่าว และเมื่อมีกฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ออกมา มหาวิทยาลัยก็ต้องปฏิบัติตาม ใคมีหน่วยงานต่าง ๆ เป็นผู้ควบคุมดูแลให้มหาวิทยาลัยดำเนินไปตามระเบียบข้อบังคับตามกฎหมายนั้น มีผลทำให้มหาวิทยาลัยขาดอิสระในการบริหารงานและขาดความคล่องตัวในการดำเนินกิจการของมหาวิทยาลัย.